

Civilutskottets betänkande

1981/82:21

om lantmäteri- och kartväsendet (prop. 1981/82:100 bil. 16)

1 Propositionen

Regeringen har i proposition 1981/82:100 bilaga 16 (bostadsdepartementet) under litt. D 1—3 och D 5 (s. 113—128) såvitt nu är i fråga föreslagit riksdagen att under trettonde huvudtiteln för budgetåret 1982/83 anvisa

1. till Lantmäteriet ett förslagsanslag av 1 000 kr.,
2. till Lantmäteriet: Plangenomförande ett förslagsanslag av 35 233 000 kr.,
3. till Lantmäteriet: Landskapsinformation ett reservationsanslag av 90 640 000 kr.,
4. till Lantmäteriet: Utrustning m. m. ett reservationsanslag av 3 500 000 kr.

I den till försvarsutskottet hänvisade propositionen om säkerhets- och försvarspolitikens samt totalförsvarets fortsatta utveckling (prop. 1981/82:102) hemställs dessutom att riksdagen till Lantmäteriet: Försvarsberedskap för budgetåret 1982/83 skall anvisa ett reservationsanslag av 2 631 000 kr.

2 Motionerna

Utskottet har i detta sammanhang behandlat motionerna 1981/82:

292 av Sten Svensson m. fl. (m) vari hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts i motionen om tilläggsdirektiv till pågående lantmäteriutredningar,

369 av Margit Odelsparr och Martin Olsson (båda c) vari hemställs att riksdagen beslutar

1. att hos regeringen begära initiativ för att tillgodose behovet av kartkonservering,
2. att som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförts beträffande Ånge som lämplig lokaliseringsort för kartkonserveringsverksamheten,

854 av Bernt Ekinge och Christer Eirefelt (båda fp) vari hemställs att riksdagen hos regeringen begär att tilläggsdirektiv ges till Lantmäteriutredning 80 i enlighet med vad i motionen anförts,

1543 av Rolf Dahlberg m. fl. (m) vari hemställs att riksdagen till Lantmäteriverket: Landskapsinformation för budgetåret 1982/83 anvisar ett reservationsanslag av 91 640 000 kr.,

1987 av Wivi-Anne Cederqvist och Anita Persson (båda s) vari hemställs att riksdagen hos regeringen begär att 1980 års lantmäteriutredning erhåller tilläggsdirektiv i enlighet med vad som framförts i denna motion.

Förslag om att ur tillgängliga lokaliseringpolitiska medel anvisa 1,15 milj. kr. till lantmäteriverket för att inrätta en kartkonserveringscentral i Ånge lämnas dessutom i den till arbetsmarknadsutskottet hänvisade motionen 1981/82:846 av Martin Segerstedt och Roland Brännström (båda s).

3 Uppgifter i anslutning till motionerna m. m.

3.1 Lantmäteriets uppdragsverksamhet

Som ett komplement till sina myndighetsuppgifter bedriver lantmäteriet en omfattande uppdragsverksamhet på affärsmässiga grunder. Större delen av uppdragsproduktionen sker inom den lokala och regionala organisationen, men även vid det centrala verket i Gävle utförs uppdrag inom ett brett område. Till en mindre del avser verksamheten uppdrag i utlandet — där den marknadsförs under namnet Swedsurvey.

Utvecklingen av uppdragssektorn (exkl. extraordinära kostnader och intäkter) framgår av följande tabell.

Budgetår	Tillväxt (i %)	Resultat (i milj. kr.)
1974/75	—	—0,5
1975/76	+ 34	—3,0
1976/77	+ 7	—0,3
1977/78	+40	+0,2
1978/79	+21	+0,4
1979/80	+17,4	+5,3
1980/81	+16,7	—4,5

För budgetåret 1980/81 uppgår dock förlusten inkl. extraordinära kostnader och intäkter till 5,6 milj. kr.

Lantmäteriverket planerar en ökad satsning på marknadsanalyser och marknadsföring i syfte att bättre anpassa utbudet av tjänster till efterfrågan. Avsikten är härvid att redan under budgetåret 1981/82 kunna redovisa en vinst för uppdragsverksamheten.

3.2 Den lokala lantmäteriverksamheten

Frågan om den lokala lantmäteriverksamhetens organisation behandlades senast av utskottet i april 1980 (CU 1979/80:26). I samband härmed lämnades också en kortfattad redogörelse för den nuvarande organisationen (s. 2). Utskottet hade att i detta sammanhang behandla en motion (s)

vari begärdes en skyndsam översyn av gränsdragningen mellan statliga och kommunala fastighetsbildningsmyndigheters arbetsuppgifter på fastighetsbildnings- och mätningsområdet och en motion (fp) om översyn av den lokala lantmäteriorganisationen. Motionerna avstyrktes av utskottet med hänvisning till en vid denna tidpunkt aviserad kartläggning (Lantmäteriutredning 80) av de förhållanden som gällt under 1970-talet beträffande den lokala lantmäteriverksamheten m. m. Riksdagen följde utskottet.

Även i oktober 1979 behandlade utskottet frågan om gränsdragningen mellan statliga och kommunala myndigheters arbetsuppgifter avseende fastighetsbildningen m. m. (CU 1979/80:1). Riksdagens revisorer hade hemställt att dessa gränsdragningsfrågor skulle avgöras av en till lantmäteriverket knuten partssammansatt nämnd samt att en i revisorerernas förslag förordad utvidgning av kommunernas deltagande i fastighetsbildningsverksamheten genomfördes. Utskottet som bl. a. hänvisade till ett tidigare ställningstagande (CU 1977/78:21) anförde att något principiellt nytt underlag för bedömningarna inte tillkommit. Utskottet avstyrkte revisorerernas förslag. Riksdagen följde utskottet.

Det ovan åsyftade ställningstagandet avsåg en i mars 1978 (CU 1977/78:21) behandlad motion (fp) i vilken begärdes en skyndsam översyn av gränsdragningen mellan staten och kommunerna i fråga om lantmäteriverksamhetens organisation. Enligt utskottets mening saknades tillräckliga skäl för riksdagen att överväga en principiell ändring av de gällande grunderna för organisationen som godkänts av riksdagen. Motionen avstyrktes av utskottet. Riksdagen följde utskottet.

3.3 Pågående utredningsarbete m. m.

Flera utredningar avseende lantmäteri- och kartväsendet har f. n. stor aktualitet. Dessa är bl. a. följande.

Landskapsinformationsutredningen (Bo 1978:08) tillsattes år 1978 för att bl. a. utreda lantmäteriets uppgifter att tillhandahålla information om landskapet. Utredningen har under hösten 1981 avgivit betänkandet Landskapsinformation under 1980-talet (SOU 1981:73). Betänkandet remissbehandlas f. n.

Lantmäteriutredning 80 tillkallades år 1980 för att beträffande den lokala lantmäteriverksamhetens organisation kartlägga rådande förutsättningar för verksamheten i stort och att belysa vissa förändringar som kan förutses inträffa för den under 1980-talet. Utredningen bör enligt direktiven bl. a. redovisa de erfarenheter som hittills har vunnits av arbetsfördelningen mellan staten och kommunerna och av de olika former för samverkan som har förekommit. Redovisningen bör dessutom omfatta kommunernas erfarenheter av att utnyttja privata konsultföretag för lantmäteriservice. Enligt vad som nu är känt avser utredningen att avge ett betänkande under slutet av 1982 innefattande den begärda kartläggningen.

1980 års lantmäteriutredning som också den är tillsatt år 1980 har till uppgift att se över principerna för taxan och taxans konstruktion. Utredningsarbetet är inne i sitt slutskede och ett betänkande väntas under våren 1982.

Den 11 mars 1982 har dessutom regeringen (bostadsdepartementet) uppdragit åt lantmäteriverket att ytterligare utreda möjligheterna att finansiera fastighetsregistreringen med avgifter. Verket skall härvid bygga vidare på en i september 1981 framlagd översiktlig utredning i samma fråga. Utredningsuppdraget skall redovisas till regeringen senast den 18 juni 1982.

3.4 Kartkonservering

Lantmäteriverket tillsatte i slutet av år 1980 en arbetsgrupp med uppgift att kartlägga lämpliga arbetsuppgifter inom lantmäteriets och länsstyrelsernas kartlagning och kartkonservering som kan centraliseras till en arbetsenhet i Ånge. Gruppen har i mars 1981 avgivit rapporten Lagning av arkivkartor — Förslag till organisation. Härefter lämnas förslag till uppbyggnad av en för riket gemensam kartkonserveringscentral och att nuvarande resurser vid lantmäterienheterna förstärks för den enklare lagningen. I första hand föreslås centralen lokaliserad till Ånge.

4 Utskottet

4.1 Lantmäteriets uppdragsverksamhet

I motion 292 (m) begärs tilläggsdirektiv till pågående lantmäteriutredningar (Lantmäteriutredning 80 och 1980 års lantmäteriutredning) — tilläggsdirektiv som enligt motionsförslaget skall utvidga utredningsverksamheten till att även omfatta en översyn av lantmäteriverkets uppdragsverksamhet i belysning av konkurrensförhållandena på marknaden gentemot enskilda företag.

De i motion 292 (m) åberopade utredningarna är enligt utskottets mening nu inne i ett sådant skede och har en sådan inriktning att utfärdandet av tilläggsdirektiv är mindre lämpligt. Motionen avstyrks.

4.2 Den lokala lantmäteriverksamheten

Motionerna 854 (fp) och 1987 (s) tar båda upp den lokala lantmäteriverksamhetens organisation. Med hänvisning till vad Svenska kommunförbundet och vissa kommuner framfört påtalas i de bägge motionerna nödvändigheten av en översyn av lantmäteriverksamhetens organisation i syfte att underlätta inrättandet av fastighetsbildningsmyndigheter i vissa kommuner under kommunalt huvudmannaskap. Mot bakgrund härav hemställs i motionerna att Lantmäteriutredning 80 skall ges tilläggsdirektiv med denna innebörd.

Lantmäteriutredning 80 skall enligt sina direktiv kartlägga den lokala lantmäteriverksamheten och dess organisation. När denna kartläggning genomförts, kan behovet av eventuella förändringar av den lokala lantmäteriorganisationen bättre överblickas. Motionerna bör i avvaktan på resultatet av kartläggningen inte föranleda någon begäran från riksdagens sida.

4.3 Kartkonservering

I motion 369 (c) förslås dels att riksdagen hos regeringen skall begära initiativ för att tillgodose behovet av kartkonservering, dels att Ånge skall bli lokaliseringsort för kartkonserveringsverksamheten. Motionärerna åberopar härvid vikten av att de betydelsefulla dokument som lantmäterikartorna från tidigare århundraden utgör kan bevaras. Samtidigt betonas vikten av att bibehålla det yrkeskunnande som erfordras för en kvalificerad reparation av kartor. Avslutningsvis pekar motionärerna på värdet ur bl. a. sysselsättningssynpunkt för Ånge av en lokalisering av verksamheten dit.

De i motion 369 (c) framlagda förslagen har sin grund i den rapport som framlagts av en arbetsgrupp inom lantmäteriverket angående kartlagning och kartkonservering. Rapporten har på ett entydigt sätt påvisat behovet av en centraliserad kartkonservering. Det stora antal kartor som riskerar att bli förstörda om inte verksamheten kommer till stånd utgör inte sällan grunden för fastighetsrättsliga bedömningar. Kartorna har även stort kulturhistoriskt värde. Utskottet anser det angeläget att åtgärder snarast vidtas av regeringen för att skapa de organisatoriska förutsättningarna för en sådan verksamhet inom lantmäteriets ram. Häri ingår också bedömningen av lämplig lokaliseringsort för verksamheten — en fråga som bl. a. måste avgöras även utifrån regionalpolitiska grunder. Riksdagen bör med anledning av motion 369 (c) som sin mening ge regeringen till känna vad utskottet anför.

4.4 Anslag m. m.

Enligt regeringsförslaget bör för budgetåret 1982/83 till Lantmäteriet: Landskapsinformation anvisas ett reservationsanslag på 90 640 000 kr. — ett anslagsbelopp som beräknats med utgångspunkt i lantmäteriverkets huvudförslag. Härutöver har dock verket i sin anslagsframställning begärt ytterligare medel för landskapsinformation bl. a. för skogsbrukets behov.

Med anledning härav påtalar bostadsministern (s. 126) att det är angeläget att den bild- och kartframställning m. m. som har samband med arbetet med översiktliga skogsinventeringar samordnas med lantmäteriverkets kartverksamhet. I detta sammanhang tar bostadsministern också upp möjligheterna till samarbete mellan lantmäteriverket samt statens delegation för rymdverksamhet och Svenska rymdaktiebolaget.

Med hänvisning till skogsbrukets behov av kartor m. m. hemställs i

motion 1543 (m) att anslaget till Lantmäteriverket: Landskapsinformation för budgetåret 1982/83 skall tas upp till ett belopp av 91 640 000 kr. — ett belopp som med 1 milj. kr. överstiger vad som föreslås i propositionen.

Utskottet avstyrker motion 1543 (m). Mot bakgrund av det statsfinansiella läget får skogsbrukets behov av här aktuell landskapsinformation tillgodoses inom ramen för det i propositionen föreslagna anslaget. Härvid bör särskilt de samordningsmöjligheter beaktas som kan finnas mellan lantmäteriverket och andra myndigheter på detta område.

Vad i övrigt i propositionen anförts om anslag till lantmäteriverksamheten m. m. har inte gett utskottet anledning till särskilt uttalande. Anslaget Lantmäteriet: Försvarsberedskap kommer att behandlas av försvarsutskottet i ett kommande betänkande.

4.5 Hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *lantmäteriets uppdragsverksamhet* att riksdagen avslår motion 1981/82:292,
2. beträffande *den lokala lantmäteriverksamhetens organisation* att riksdagen avslår motionerna 1981/82:854 och 1987,
3. beträffande *kartkonservering* att riksdagen med anledning av motion 1981/82:369 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.
4. beträffande *anslag för landskapsinformation* att riksdagen med bifall till regeringens förslag och med avslag på motion 1981/82:1543 till *Lantmäteriet: Landskapsinformation* för budgetåret 1982/83 under trettonde huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 90 640 000 kr.,
5. beträffande *anslag i övrigt* att riksdagen för budgetåret 1982/83 under trettonde huvudtiteln anvisar
 - a. till *Lantmäteriet* ett förslagsanslag av 1 000 kr.,
 - b. till *Lantmäteriet: Plangenomförande* ett förslagsanslag av 35 233 000 kr.,
 - c. till *Lantmäteriet: Utrustning m. m.* ett reservationsanslag av 3 500 000 kr.

Stockholm den 25 mars 1982

På civilutskottets vägnar
KJELL A. MATTSSON

Närvarande: Kjell A. Mattsson (c), Per Bergman (s), Rolf Dahlberg (m), Oskar Lindkvist (s), Lars Henrikson (s), Knut Billing (m), Thure Jadestig (s), Sven Eric Åkerfeldt (c), Bertil Danielsson (m), Birgitta Dahl (s), Kerstin Andersson i Hjärtum (c), Magnus Persson (s), Bertil Dahlén (fp), Lennart Nilsson (s) och Erling Bager (fp).

Reservation

Rolf Dahlberg, Knut Billing och Bertil Danielsson (alla m) anser att

dels den del av utskottets betänkande som på s. 6 börjar "Utskottet avstyrker" och slutar "detta område" bort lyda:

Behovet av att öka virkesuttaget i skogen är allmänt omvittnat. Det föreligger i detta sammanhang ett stort behov av kartor och annan landskapsinformation för att ett ökat virkesuttag snabbt skall kunna realiseras. I första hand avser behovet s. k. ortofotokartor — en till enhetlig skala omvandlad flygbild — och transportkartor. Framställningstakten för dessa kartor är dock alldeles för låg, vilket lantmäteriverket också framhållit i sin anslagsframställning för budgetåret 1982/83. För att kunna tillgodose bl. a. skogsbrukets behov måste lantmäteriverket därför tilldelas särskilda medel för verksamheten enligt vad som anförts i motion 1543 (m). Den ytterligare anslagsbelastning som härigenom uppkommer uppvägs enligt utskottets mening av de fördelar som ligger i att insatserna möjliggör ett snabbt ökat virkesuttag med därav följande positiva effekter på ekonomi och sysselsättning.

dels utskottet under 4 bort hemställa:

4. beträffande *anslag för landskapsinformation* att riksdagen med anledning av regeringens förslag och med bifall till motion 1981/82:1543 till *Lantmäteriet: Landskapsinformation* för budgetåret 1982/83 under trettonde huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 91 640 000 kr.

Särskilt yttrande

Lantmäteriets uppdragsverksamhet

Rolf Dahlberg, Knut Billing och Bertil Danielsson (alla m) anför:

Vid sidan av sina renodlade myndighetsuppgifter bedriver lantmäteriverket också en omfattande uppdragsverksamhet. Verket konkurrerar härvid med de enskilda konsultföretag och andra som också finns på marknaden. För att konkurrenssituationen inte skall snedvridas är det viktigt att verkets taxor för verksamheten bestäms så att de täcker alla de kostnader som betingas av uppdraget. Härvid bör särskilt beaktas kostnaderna för kanslifunktionen och liknande — funktioner som dels finansieras genom inkomster från uppdragssidan, dels med statsanslag. Denna "dubbla" finansiering får inte leda till att uppdragsverksamheten subventioneras genom att statsanslagen bekostar också en del av administrationskostnaderna för denna.

